

Eino Leino

JOHAN WILHELM

Kolminäytöksinen näytelmä.

TAMPEREELLA 1900
WESANDERIN KIRJAKAUPPA
ARNOLD ÖHRNBERG.

Hinta 2: 50 p.

Johan Wilhelm.

Kolminäytöksinen näytelmä.

Kirj.

Eino Leino.

Tampereella 1900.

Wesanderin Kirjakauppa.

Arnold Öhrnberg.

Tampereella,
Tampereen Uusi Kirjapaino-Yhtiö.
1900.

HENKILÖT:

KERTTU KUUSSALO.

VIKTOR GRANSKOG.

ALLI WIIK.

Esitetty ensi kerran Turnée Hilma Rantanen—
Kaarle Halmeen näytännössä Viipurissa 21 p. toukok.
1900. Roolijako seuraava:

Kerttu Kuussalo Hilma Rantanen.

Viktor Granskog Kaarle Halme.

Alli Wiik Helmi Tähtinen.

Ensimmäinen näytös.

(Johan Wilhelmin työhuone. Kerttu selaillen papereita kirjoituspöydän luona. Alli tulee oikealta.)

Kerttu.

Kah, joko olet noussut ylös? Minä luulin sinun nukkuvan parhaassa unessa. Käskin Maijun pitämään aamiaisen sinulle lämpimänä.

Alli.

Siskokulta!

Kerttu.

Mikä nyt? Itkuko ilon jälkeen? Min-kälaiset tanssiaiset ne ovat, joiden jälkeen nyyhkitään?

Alli.

Minusta on niin vaikea nähdä sinun aina selailevan noita hänen papereitaan täällä hänen ikävässä työhuoneessaan. Ymmärrätkö sinä niitä kaikkia?

Kerttu.

Osan ymmärrän, osaa en ymmärrä. Enkä minä niitä sen vuoksi luekaan.

Alli.

Miksi sinä niitä luet?

Kerttu.

Luen ollakseni hänen läheisyydessään.

Alli.

Minulla on niin paha mieli siitä, että me-
nin eilen illalla tanssiaisiin.

Kerttu.

Tanssi sinä vaan siskokulta. Se on sinun elämääsi.

Alli.

Kuinka minä voin tanssia, kun sinä aina olet surullinen? Miksi et sinä laula enää?

Kerttu.

Olenhan minä lupautunut avustamaan huomissa hyväntekeväisyyskonsertissa.

Alli.

Niin sellaisessa. Mutta et itse anna mitään konsertteja.

Kerttu.

Enhän minä ole antanut sen jälkeen kuin menin naimisiin.

Alli.

Niin, mutta siihen aikaan sinä edes lauloit kotona. Nyt et sinä laula koskaan. Suret vain.

Kerttu.

Suremaan tulen minä ikäni. Mutta minä koetan ottaa osaa sinun iloosi niin paljon kuin mahdollista.

Alli.

Ja minä sinun suruusi. Kuule, ensi kerralla minä myös tulen häntä katsomaan.

Kerttu.

Ei, hyvä Alli, ei se näky ole sinua varten.

Alli.

Onko — — hän niin — — hirveän näköinen?

Kerttu.

Kerro nyt minulle hiukan eilisistä tanssiaisista.

Alli.

Luuletko sinä, että hulluillakin on iloja ja suruja?

Kerttu.

Olivatko herrat kohteliaita sinulle? Kenen kanssa sinä tanssit franseesin?

Alli.

Sano minulle: Tunteeko hän sinua?

Kerttu.

Ei hän tunne minua eikä hänellä ole iloja eikä suruja. Niinkuin eläin hän on, muiden ruokittava ja muiden juotettava, ei hän kykene itse edes paikaltaan liikkumaan. Kun minä tulen hänen luoksensa ja vartiat ovat hänet tuoneet kopistaan esisaliin, istuu hän tuolilla

liikkumattomana kuin hengetön lihamassa, silmät tylsinä, kädet hervottomina, ilman tahtoa, tietoa, tuntoa ja puhekykyä —

Alli.

Lopeta sisko, lopeta!

Kerttu.

Ymmärrätkö nyt, miksi minä näistä vanhoista papereista etsin hänen läheisyyttään?

Alli.

Ruumiillisesti hän toki voi hyvin?

Kerttu.

Hän on lihonut ja hänen kasvoihinsa on ilmestynyt punaisia näppyjä. Minun mieheni, minun mieheni, minun kaunis, kalpea Johan Wilhelmini!

Alli.

Siskokulta! — Luuletko, että hän koskaan enää tulee järkiinsä? Oletko äsken puhutellut hoitolan lääkäreitä?

Kerttu.

Puhuttelin heitä viime kerrallakin. Sama säälivä päänpudistus. Eräs sanoi lohdutukseksi: Ei hän enää tule kauan elämään.

Alli.

Hyi, kuinka ihmiset voivat olla raakoja.

Kerttu.

Hän oli oikeassa. Se olisi tietysti onni. Enkä minä kuitenkaan toivoisi hänen kuolevan. Niin kauan kuin hän on maan päällä, on minusta hiukkasen toivoa — —

Alli.

On toivoa, on toivoa.

Kerttu.

Mutta sitten on kaikki mennyt. Ja onhan se mennyt nytkin. Hyvä Jumala, kun minä ajattelen, että hän istuu nyt siellä neljän seinän sisässä, tylsanä ja toimeettomana, hän, jota juuri nyt parhaiten tarvittaisiin.

Alli.

Sinun rakas, rautainen miehesi!

Kerttu.

Muistatko sinä hänet?

Alli.

Kuinka minä en häntä muistaisi?

Kerttu.

Muistatko sinä, millainen hän oli, kun hän seiso i puhujalavalla suuren kansajoukon keskellä, vartalo hiukan eteenpäin nojassa, silmät syvällä päässä? Sano, muistatko sinä hänet niin?

Alli.

Muistan.

Kerttu.

Muistatko sinä hänen naurunsa ystävien parissa, hänen kirkkaan, leveän, syvän naurunsa, joka kuului läpi talon?

Alli.

Muistan.

Kerttu.

Entä kun hän istui yksin illalla tämän pöydän ääressä, pää käteen nojaten, katse kaukaisuuteen tähtäävänä? Muistatko sinä hänet niin?

Alli.

Muistan.

Kerttu.

Sano: Eikö hän on ollut oikea mies?

Alli.

Oli.

Kerttu.

Sano: Eikö sellaista miestä voi nainen rakastaa kuolemaan asti?

Alli.

Voi.

Kerttu.

Sano: Voiko se nainen, joka kerran on sellaista miestä rakastanut, enää ketään muuta rakastaa?

Alli.

(ei vastaa).

Kerttu.

Sinä et vastaa? Miksi et sinä vastaa?

Alli.

Suo anteeksi, minun ajatukseni olivat toisaalla. Mitä sinä sanoit?

Kerttu.

Minä sanoin: Voiko se nainen, joka on sellaista miestä rakastanut, enää ketään muuta rakastaa?

Alli.

Ei samallaista.

Kerttu.

Hänen laisiaan on vaan yksi.

Alli.

Mutta on toisellaisiakin miehiä, joita voi rakastaa.

Kerttu.

Millaisia miehiä sinä tarkoitat?

Alli.

En tiedä, uskallanko sanoa sen³ sinulle. Se on niin toista kuin sinun rautainen miehesi.

Kerttu.

Toista?

Alli.

Niin. Minä jumaloin sellaista miestä, mutta en minä häntä ikinä voisi rakastaa.

Kerttu.

Et voisi?

Alli.

Enhän minä uskaltaisi koskaan edes istua hänen sylissään. Kun miehesi kerran suuteli minua otsalle, niin minä olin vaipua maan alle. Kuinka sinä voit suudella sellaista miestä?

Kerttu.

Juuri sellaista miestä voi suudella.

Alli.

En minä. Toisellaisesta miehestä minä uneksin.

Kerttu.

Minkäläisestä miehestä sinä uneksit?

Alli.

Maaailmanmies hänen pitää olla, ivallinen ja itsetietoinen, muille kylmä kuin jää, minulle kuuma kuin tulivuori. Lennosta pitää hänen

ampua minun lempeni, leikillä tulee hänen totta puhua. — Maita ja meriä on hän matkustellut, paljon lukenut, paljon oppinut, mutta kun hän tahtoo unohtaa, niin unohtaa hän kaikki, ja muistaa yksin minua. Niin, *hän* muistaa vain minua.

Kerttu.

Kenestä sinä puhut?

Alli.

Hänestä, josta minä uneksinkin.

Kerttu.

Ja oletko ehkä jo hänet löytänyt?

Alli.

Kuule, nyt Maiju varmaankin suuttuu, ellen minä heti mene syömään aamiaista. Päästä minut!

Kerttu.

Mene. Vasta puhumme me enemmän näistä asioista.

Alli

(menee oikealle, seisahtuu ovelle ja katsoo Kerttuun epäröiden).

Kerttu!

Kerttu.

Mitä?

Alli.

Mitä se merkitsee, jos joku herra ottaa naisen viuhkan ja sanoo: Niin nuori ja niin paatunut.

Kerttu.

Ottiko joku herra sinun viuhkasi?

Alli.

Otti.

Kerttu.

Ja sanoi siten?

Alli.

Niin.

Kerttu.

Ja mitä sinä siihen sanoit?

Alli.

Minä sanoin: Mitä te sillä tarkoitatte? Hän vastasi: Nyt teidän valtikkanne on minun kädessäni. Minä sanoin: Antakaa se minulle takaisin. Mutta hän ei antanut sitä.

Kerttu.

Mitä hän teki?

Alli.

Hän taittoi sen.

Kerttu.

Taittoi? Se oli pahasti tehty.

Alli.

Ei ollenkaan pahasti. Hän lupasi tuoda uuden sijaan.

Kerttu.

Mikä hänen nimensä oli?

Alli.

Sitä minä en sano.

Kerttu.

Miksi et?

Alli.

Siksi että hän kielsi sanomasta. Hän tulee itse tänne tänään.

Kerttu.

Saanhhan minä sen kuitenkin tietää. Tunnenko minä sen herran?

Alli.

Tunnet hyvinkin.

Kerttu.

Onko se insinööri Borg?

Alli.

Ei.

Kerttu.

Tahi maisteri Lumme?

Alli.

Ei, et sinä arvaa.

Kerttu.

Niinpä annan olla arvaamatta. En minä ole utelias.

Alli.

Minä kuiskaan sen sinun korvaasi.

Kerttu.

Kuiskaa!

Alli.

Arkkitehti Granskog.

Kerttu.

Hän!

Alli.

Niin. Lankosi.

Kerttu.

Onko hän palannut ulkomailta?

Alli.

On. Jo kuukausi sitten.

Kerttu.

Ja sinä tunnet hänet?

Alli.

Totta kai. Tunsinhan minä hänet jo ennen hänen ulkomaamatkaansa.

Kerttu.

Oletko sinä tavannut hänet ennenkin?

Alli.

Muutamia kertoja.

Kerttu.

Ja mitä hän puhui?

Alli.

Hän kyseli sinusta.

Kerttu.

Minusta?

Alli.

Niin ja veljestänsä ja kuinka hän voi

Kerttu.

Ja sinä vastasit . . .

Alli.

Kyllä sinä kuitenkin olet hirveän hyvä, kun kutsuit minut sieltä maalta tänne pääkaupunkiin! Siitä on jo kokonainen vuosi. Sinun miehesi oli juuri sairastunut . . .

Kerttu.

Sinä vastasit . . .

Alli.

Että sinä olet yhä surullinen. Hänen veljensä kohtalosta minä puhuin niin vähän kuin mahdollista, sillä minä pelkäsin, että häntä liiaksi liikuttaisin.

Kerttu.

Se oli siis hän, joka sinun viuhkasi taittoi?

Alli.

Niin. Miksi sinä sitä noin kysyt?

Kerttu.

Ja hän lupasi tulla tänne tänään?

Alli.

Niin. Etkö luule hänen tulevan?

Kerttu,

Kyllä hän tulee. Nyt minä ymmärrän kaikki. — Alli!

Alli.

Mitä?

Kerttu.

Hän on paljon matkustellut.

Alli.

Niin hän sanoo.

Kerttu.

Hän on maailmanmies, ivallinen ja itse-tietoinen.

Alli.

Niin.

Kerttu.

Paljon lukenut ja paljon oppinut, mutta tehnyt sen aikansa kuluksi — —

Alli.

Mitä sinä nyt tarkoitat!

Kerttu.

Hän laskee leikkiä kaikesta — —

Alli.

Ei kaikesta.

Kerttu.

Mistä hän ei laske leikkiä?

Alli.

Rakkaudesta.

Kerttu.

Alli! Rakastatko sinä tuota miestä?

Alli.

Minä en tiedä.

Kerttu.

Rakastaako hän sinua?

Alli.

Hän sanoo niin.

Kerttu.

Ja sinä uskot sen?

Alli.

Ei, ei — — — en minä tiedä. — Minua niin pelottaa. Anna minun nyt mennä! (Poistuu. Kerttu yksin.)

Granskog.

(Tulee.) Hyvää huomenta rakas kälyni.
— Terveisiä mannermaalta.

Kerttu.

Kuinka te, herra arkkitehti, uskallatte astua tämän talon kynnyksen yli?

Granskog.

Vastaanotto sukulaistalossa ei juuri näytä olevan kohtelias. »Släkten är värst» — sanotaan. (Tarjoo kättä.)

Kerttu.

Niin tosiaankin. Sentähden, ennenkuin minä ojennan teille käteni, sallikaa minun kysyä: Tuletteko ystävänä vai vihamiehenä?

Granskog.

Tulen rakkaana sukulaisena, joka juuri on palannut pitkältä matkalta. (Kättelevät.)

Kerttu.

Istukaa.

Granskog.

Kiitoksia. — No, ilokseni näin minä sanomalehdistä että te tulette esiintymään huomisessa hyväntekeväisyyskonsertissa. Koko pääkaupunki puhuu siitä.

Kerttu.

Te tulette minun sisartani tapaamaan?

Granskog.

Kuinka voi minun rakas veljeni? Onko mitään toiveita?

Kerttu.

Te tulette minun sisartani tapaamaan?

Granskog.

Niin. Eräs vähäpätöinen seikka —

Kerttu.

— antaa teille tilaisuuden tunkeutua tähän taloon. — Te olette taitava mies, arkkitehti Granskog.

Granskog.

Jahah, te alatte imarrella, rakas kälyni. Minulla on siis syytä olla varoillani.

Kerttu.

Ei ollenkaan. Olemmehan me ystäviä. Olkaamme siis suorat.

Granskog.

Se miellyttää minua.

Kerttu.

Mikä on teidän tarkoituksenne minun sisareni suhteen?

Granskog.

Minulla on rehelliset tarkoitukset.

Kerttu.

Te aijotte naida hänet?

Granskog.

Niin, — jos hän vaan suostuu.

Kerttu.

Kyllä hän suostuu, — sitä teidän ei tarvitse epäillä.

Granskog.

Tosiaan? Onko hän puhunut teille jotakin?

Kerttu.

Hän rakastaa teitä.

Granskog.

Todella? Minä en uskaltanut toivoa, että niin lyhyen tuttavuuden jälkeen —

Kerttu.

Oo, älkää olko vaatimaton. Teidän Don Juan-lahjanne ovat kyllä tunnetut. Kuka nainen voisi teitä vastustaa!

Granskog.

Rakas Gertrud: Minä huomaan, että teillä on tänään paljon myrkkyä varastossanne.

Kerttu.

Mistä te arvasitte? Katsokaa, voitte lukea reseptinkin (vetäisee auki pöytälaatikon, josta ottaa pienen pullon).

Granskog.

Mistä asti te olette ruvennut säilyttämään myrkkyjä pöytälaatikoissa?

Kerttu.

Siitä asti kuin minä opin näkemään myrkyn ihmisten sydämissä.

Granskog.

Ja mitä te aijotte sillä tehdä?

Kerttu.

Mistä minä sen tiedän! Ehkä myrkytän minä itseni, ehkä jonkun toisen. Miten minua huvittaa.

Granskog.

Kohtalo on ollut kova teitä kohtaan, Gertrud.

Kerttu.

Kohtaloa vastaan minulla ei ole mitään muistuttamista. Sen kanssa tulen minä aina toimeen. Pahempi on hänen kätyriensä laita.

Granskog.

Keitä te sillä tarkoitatte?

Kerttu.

Niitä, jotka istuvat kohtalon kuskilaudalla, nauha otsassa; ja luulevat olevansa kohtalo itse. Minä tarkoitan kohtalon lakeijoita.

Granskog.

Te olette, näen minä, ruvennut harrastamaan metafysiikkaakin?

Kerttu.

Vain kotitarpeiksi. Meidän naisten siivet eivät kannu niin korkealle. Mutta sanokaa minulle: Mitä *te* nykyään harrastatte?

Granskog.

Minä olen arkkitehti. — Tutkin viivoja kaikessa — etupäässä ihmiselämässä.

Kertiu.

Te olette siis, niin sanoakseni, elämän arkkitehti.

Granskog.

Vähän sinne päin. Siinä sivussa rakente-
len minä kirkkoja ja hyyrykasarmeja.

Kerttu.

Te puhutte liian huolimattomasti amma-
tista, jonka etevin edustaja te meillä olette.

Granskog.

Pah! Minä huomaan, että olen kotimaassa taas.

Kerttu.

Te olette oppinut tietysti paljon uusia
tyylejä ulkomailla.

Granskog.

Minun ijälläni ei opita mitään uusia tyy-
lejä. Syvennyttään vaan vanhoihin.

Kerttu.

Milloin palasitte te sieltä?

Granskog.

Kuukausi sitten. Laivalla Stettinistä.

Kerttu.

Ja rakastuitte heti paikalla?

Granskog.

Niin. Eikö se ole merkillistä?

Kerttu.

Ja hän rakastui teihin?

Granskog.

Se on vielä merkillisempää.

Kerttu.

Te tulitte, näitte ja voititte.

Granskog.

Onnitelkaa siis minua.

Kerttu.

Täydestä sydämmestäni. Siinä on vain yksi asia, jota minä en ymmärrä.

Granskog.

Jumalan kiitos. Ei teidän kaikkea tarvitsekaan ymmärtää.

Kerttu.

Mutta juuri tämän perille minä tahtoisin päästä. Sen että sisareni heti rakastui teihin, sen minä ymmärrän.

Granskog.

Mikä kohtelias ymmärtäväisyys!

Kerttu.

Mutta että te — —

Granskog.

Minä?

Kerttu.

— mies teidän ijällänne —

Granskog.

Anteeksi, minun sydämmeni on aina nuorempi kuin miltä minä itse näytän.

Kerttu.

— teidän lahjoillanne —

Granskog.

Oo —

Kerttu.

— ja teidän asemassanne voi noin silmittömästi rakastua sellaiseen tyttöheilaakkaan. Ja heti ensi näkemässä. Myöntäkää, että se on hyvin harvinaista.

Granskog.

Ei ollenkaan. Päinvastoin se on hyvin tavallista, että me vanhat vivöörit aikaa voitaen tulemme sentimentaalisiksi. Silloin alamme me haaveilla yhtä ja toista pienestä, valkoisesta kädestä, ja suurista, kummastelevista silmistä. Kun sellaiset meidän tiellemme sattuvat, niin — fluks, me olemme heti valmiit. Se on valan tavallista meidän piireissämme.

Kerttu.

Ja onko teidän piireissänne myös tavallista, että mies, jonka nainen on ajanut ovesta ulos, käyttää tämän naisen sisarta päästäkseen häpeällisten tarkoitustensa perille?

Granskog.

Mi—mitä te sanotte? Osh, kuinka minä olen lapsellinen! Te tietysti laskette pientä pilaa.

Kerttu.

Herra arkkitehti: Miksi te vainootte minua?

Granskog.

Minä vakuutan teille vieläkin, että olen tullut tähän taloon yksinomattain teidän sisarenne tähden ja lähden niin pian kuin olen tavannut hänet.

Kerttu.

Ja minä en usko sanaakaan siitä, mitä te nyt sanotte.

Granskog.

Sen pahempi teille. Se todistaa vaan, että te ette ole mikään poikkeus vanhempien sisarten joukossa.

Kerttu.

Minä ymmärrän. Te tahdotte sanoa: vanhemmat sisaret omistavat aina itselleen kaiken suitsutuksen heidän ympärillään eivätkä huomaakaan, että yks kaks on toinen astunut heidän sijaansa. Sitähän te ajattelitte.

Granskog.

Ajattelin. — Mutta minä en olisi uskaltanut sitä sanoa.

Kerttu.

Tällä kertaa te erehdytte. Minä luulen jo ennen kyllin selvään osoittaneeni tunteeni teitä kohtaan —

Granskog.

Kyllä. Selvyydessä te ette ainakaan jätä millekään toivomuksille sijaa.

Kerttu.

— niin ettei mikään väärinkäsitys meidän välillämme pitäisi olla mahdollinen. Nyt on kysymys ainoastaan minun sisarestani. Tiedätkö, mitä hän minulle on? Hän on minulle kaikki, siitä asti kuin ei minulla ole miestä enää. Hän on minun lapseni, ja minun sisareni, minun iloni ja minun leikkikaluni. Mutta minä en salli, että kukaan muu leikkii hänen kanssaan.

Granskog.

Minä en leiki.

Kerttu.

Te leikitte, te tiedätte, että te leikitte. Vaikka te naisittekin hänet, niin te leikitte hänen kanssaan sittenkin. Halki elämänne te tulette hänen kanssaan leikkimään.

Granskog.

Minun mielestäni on se kaunis leikki, joka kestää halki elämän.

Kerttu.

Herra arkkitehti: Eikö teillä ole sydäntä?

Granskog.

Päinvastoin. Ilman sydäntä ei mennä naimisiin.

Kerttu.

Säälikää edes lasta! Näettehän te, ettei hän vielä osaa rakastaa.

Granskog.

Minä osaan kyllä hänenkin puolestaan.

Kerttu.

Antakaa hänelle edes aikaa, että hän ehtii näkemään hiukan enemmän maailmaa, oppii tuntemaan ihmisiä —

Granskog.

Te uskotte, että rakkaus tulee ijän mukana?

Kerttu.

Teidän pilkkanne ei pysty minuun. Minulla on tällä kertaa suurempia asioita ajateltavana. Minun Allini, minun rakas Allini, mitä hänestä nyt tulee?

Granskog.

Ahaa, te epäilette minun kykyäni elättää perheeni —

Kerttu.

Oh, en minä sitä epäile. Rahaa teillä kyllä on ja ruokaa ja juomaa te kyllä voitte hänelle tarjota ja tanssijaisleikkiä niin paljon kuin tahansa, mutta sitä, mitä naisen sydän syvintä kaipaa, sitä te ette ikinä kykene hänelle antamaan.

Granskog.

Kaikki eivät ole niinkuin Johan Wilhelm, joka oli ihanne, jolla ei ollut muuta kuin pyhiä ja jaloja asioita maailmassa. — Mutta se riittää että minä teen hänet onnelliseksi.

Kerttu.

Te luulette, että hän voi elää niistä rakkauden muruista, jotka teidän armonne pöydältä putoavat. Te luulette, että hän ijäti tulee pysymään lapsena.

Granskog.

Minä toivon sitä.

Kerttu.

Ja te toivotte, että te voisitte ijtä teesken-
nellä hänelle rakkautta, — sillä *te ette häntä*
rakasta.

Granskog.

Ihminen rakastaa vain kerran elämässään.
Minä olen rakastanut teitä, te tiedätte sen.
Mutta minun sydämeni on siksi suuri, että
vaikka minä en sitä koskaan enää voi kelle-
kään kokonaan antaa, minä voin sen muruilla-
kin tehdä vaimoni onnelliseksi.

Kerttu.

Ja tyytyisittekö te itse muruihin?

Granskog.

En, yhtä vähän kuin tekään. Mutta nyt
onkin kysymys muista ihmisistä.

Kerttu.

Voi, kuinka te erehdytte, te suuret miehet!
Te ette tunne naisen sydäntä. Te luulette,
siksi että teidän sieluunne sisältyy kymmenen

pikku sielua, myös voivanne tyydyttää kymmenen pikku naisen onnen. Mutta siinä te erehdytte. Ihmissydän on maailma itsekseen, iloineen ja suruineen, toivoineen ja pettymyksineen, eikä ole sitä naista maan päällä, joka ei haluaisi olla kuningatar omassa valtakunnassaan, olkoon se sitten kuinka pieni ja vähäpätöinen tahansa. Mutta te tarjotte hänelle kamari-piian paikan.

Granskog.

Ja te luulette että sisarenne tulee tuon kaiken tajuamaan?

Kerttu.

Ehkä hän ei tajua sitä yhtä selvästi kuin minä, mutta hän tulee sen ainakin aavistamaan.

Granskog.

Mitä hän tulee aavistamaan?

Kerttu.

Millainen mies te olette.

Granskog.

Ja millainen mies minä olen?

Kerttu.

Teille ei ole mitään pyhää eikä jaloa maailmassa.

Granskog.

Päinvastoin. Minä kunnioitan kaikkia pyhiä asioita maailmassa.

Kerttu.

Sitten on teissä tapahtunut suuri muutos sitte viime näkemän.

Granskog.

Ei ollenkaan. Minä olen sama mies kuin ennenkin.

Kerttu.

Älkää tulko sitten puhumaan minulle mistään pyhistä asioista.

Granskog.

Te olette aina ymmärtänyt minua väärin, rakas Gertrud. Minä toivon että kuitenkin vihdoin sallitte minun tavata sisartanne.

Kerttu.

Niin. Hän tulkoon tänne ja minä ilmaisen hänelle kaikki. Alli, Alli!

Granskog.

Ja teette hänet ijäti onnettomaksi, jos hän minua rakastaa. Jos hän taas ei minua rakasta, ovat kaikki teidän huolenne tarpeettomat.

Kerttu.

Se on totta. Minä ihailen teidän logiikkaanne.

Alli.

(Tulee.) Kerttu, sinä huusit minua.

Kerttu.

Arkkitehti Granskog tahtoo puhutella sinua.

Granskog.

Päivää neiti Wiik. Kuinka jaksatte baalien jälkeen?

Alli.

Kiitos, varsin hyvin.

Granskog.

Teidän viuhkallenne sattui eilen pieni onnettomuus. Minä vein sen tänään korjattavaksi ja he lupasivat tehdä siitä ehomman entistään. Sillä aikaa voitte ehkä käyttää tätä. (Ojentaa hänelle erään kääryn.)

Alli.

Saanko minä tämän oikein omaksi?

Granskog.

Tietysti.

Alli.

Herranen aika, kuinka komea! Katso, Kerttu. Mutta kuinka minä koskaan uskallan tällaisella viuhkalla leyhytellä?

Kerttu.

Kiitä arkkitehtiä.

Alli.

Kiitoksia, herra arkkitehti. Se oli aivan liikaa. Minun oli vain semmoinen Kertun vanha rämä.

Granskog.

Teille ei ole mikään liikaa. — Minulla oli teille muutakin asiaa. Arvelin, että menisimme yhdessä taidenäyttelyyn, koska ette kuulu siellä käyneen.

Alli.

Onko se nyt auki?

Granskog.

On. Siellä on muuten mitä ihanin kevät-ilma.

Alli.

Ellei Kertulla ole mitään sitä vastaan.

Granskog.

Teidän luvallanne, Gertrud.

Kerttu.

Tee kuin tahdot.

Alli.

Mennään sitte. Minä tulen heti paikalla takaisin. (Pois.)

Kerttu.

Herra arkkitehti. Minun täytyy sanoa se teille: Te olette inhoittavin mies, mitä minä olen nähnyt.

Granskog.

Tuon te olette sanonut minulle kerran ennenkin.

Kerttu.

Niin ja minä sanon sen vieläkin, niin totta kuin minä elän. Jos te ette jätä minun sisartani

rauhaan, huudan minä-kaduilla ja toreilla, missä te kuljette: Katsokaa, tuossa kävelee herra arkkitehti! Eikö hän ole komea ja arvokas? Hän on rikas, ja hänellä on paljo ystäviä, — oo jumala paratkoon, mutta jos te tietäisitte, mitä hänen sisällään on, niin te sylkisitte häntä silmille, sillä hän on kurjin, pelkurimaisin ja tunnottomin ihminen, mitä maa päällään kantaa! Niin minä huudan.

Granskog.

Te ette huuda. Te pysytte aivan hiljaa. Jos te huudatte, sanon minä: Katsokaa minun morsiameni hullua sisarta! Hän on mustasukkainen. Ja ihmiset tulevat nauramaan teille.

Kerttu.

Jos minä en voi vedota ihmisiin, niin ve-toan minä teidän omaantuntoonne.

Granskog.

Anteeksi, te sanoitte juuri, ettei minulla sellaista ole.

Kerttu.

Ellei teillä ole omaatuntoa, niin täytyy teillä ainakin olla järjelliset syyt. Miksi te tahdotte ryöstää minulta Allin?

Granskog.

Minä rakastan häntä.

Kerttu.

Ooh, puhukaa muille siitä.

Granskog.

Sitte rakastan minä teitä.

Kerttu.

Ja käytätte häntä välikappaleena minulle
kostaaksenne?

Granskog.

Kostaa on niin ruma sana.

Kerttu.

Kostaa, kostaa, sitä te juuri tahdotte, kostaa minulle siksi, että annoin teille rukkaset ja menin naimisiin teidän veljenne kanssa. Ettekö te jo ole tarpeeksi kostanut?

Granskog.

Te käsitätte minut aina väärin, Gertrud.

Alli.

Väärin! Kieltäkää jos voitte, ettekö se ollut juuri te, joka syöksitte veljenne perikatoon?

Ettekö te ahdistanut häntä puoluejuonilla, jotka tekivät hänet mahdottomaksi valtiollisessa elämässä ja vihdoinkin hourulan hoitolaiseksi? Ja ettekö te vielä senkin jälkeen uudistanut minulle rakkaushourailujanne?

Granskog.

Jotka te hylkäsitte. Se on totta. Muusta minä en tiedä mitään.

Kerttu.

Te valehtelette. Voitteko sanoa rakastaneenne veljeänne?

Granskog.

Rakastaneeni? Noh, sitä en juuri tahdo sanoa. Hän oli sellainen vaaleatukkainen nauta ja ikävystytti minua. Johan Wilhelm, se nimi oli hänen kirouksensa. Hän luuli olevansa Snellman. Muuten perin hyvä mies. Minä muistelen häntä aina kaipauksella.

Kerttu.

Jos tuo oli olevinaan pilaa, niin täytyy minun sanoa, että se on julminta leikkiä, mitä ijässäni olen kuullut. Pilaa kaatuneesta miehestä — hyi, herra arkkitehti!

Granskog.

Minä surkuttelen vilpittömästi hänen koh-
taloaan.

Kerttu.

Te!

Granskog.

Juuri minä. Vaikka minä en voi ymmär-
tää, miksi te häntä niin jumaloitte.

Kerttu.

Niin, minä jumaloin häntä, teidän uhal-
lanne minä jumaloin häntä ja koko maailman
uhalla, joka on hänen kunniansa lokaan polke-
nut. Mitä minä huolin teidän puoluejuonistanne
ja sanomalehtienne loasta! Hän oli liian hyvä
mies teidän kokouksiinne ja klubeihinne ja siksi
hänet piti murtaa.

Granskog.

Hän oli fantasti.

Kerttu.

Hän oli jalo mies, jaloin mitä maa on pääl-
lään kantanut.

Granskog.

Minä tiedän jalomman.

Kerttu.

Kuka?

Granskog.

Esimerkiksi minä.

Kerttu

(sylkee häntä silmille).

Granskog.

Te olette saanut huonon kasvatuksen,
Gertrud.

Kerttu.

Se ei ole totta. Minä en ole saanut kasvatusta ollenkaan. Minä olen itse itseni kasvattanut.

Granskog.

Sitten täytyy minun nähtävästi ruveta täydentämään teidän kasvatustanne.

Kerttu.

Koettakaa!

Granskog.

Minä alan heti. Minun veljeäni te ette koskaan sylkenyt silmille.

Kerttu.

Ei, minä suutelin häntä yöt ja päivät.

Granskog.

Ja kuitenkin on hän pettänyt teitä enemmän kuin kukaan mies maailmassa.

Kerttu.

Siinäkö teidän kasvatusoppinne on?

Granskog.

Minulla on tiedossani asioita —

Kerttu.

Tuokaa ne julki!

Granskog.

Hänellä on ollut naistuttavuuksia.

Kerttu.

Ehkä. Ennenkuin me menimme kihloihin.

Granskog.

Paljon jälkeen, naimisissakin.

Kerttu.

Te valehtelette!

Granskog.

Minulla on kirjeitä.

Kerttu.

Näyttäkää ne!

Granskog.

Luvatkaa minulle —

Kerttu

Näyttäkää ne!

Granskog.

Ne eivät ole minulla täällä.

Kerttu.

Aah!

Granskog.

Mutta minä voin hankkia ne teille huomiksi. Saanko tavata teitä konserttinne jälkeen? Saanko?

Kerttu.

Saatte. Mutta jumala varjeloon teitä, jos te valehtelette.

Granskog.

Mutta kuka varjelee minua, jos minä puhun totta?

Kerttu.

Minä.

Granskog.

Ettekä sylje minua silmille?

Kerttu.

En.

Granskog.

Huomenna ilmoitan minä tarkemmin.

Alli.

(Tulee). Anteeksi, että minä viivysin niin kauan. Mutta minun täytyi välttämättömästi näyttää Maijullekin uutta viuhkaani. — Menemmekö?

Granskog.

Mennään. Näkemiin asti, Gertrud. (Pois.)

Kerttu.

Te laskette vaarallista leikkiä, arkkitehti
Granskog.

ESIRIPPU.

Toinen näytös.

(Ravintola. Ilallispöytä. Granskog kävelee edes takaisin.)

Kerttu.

(Tulee). Hyvää iltaa! Oletteko odottanut minua?

Granskog.

En. Te olette hyvin täsmällinen.

Kerttu.

Ah, kuinka se oli ihanaa! Tietäkää, minä en ole pitkään aikaan esiintynyt. Suuri sali,

paljo ihmisiä, häikäisevän valoisaa, kättentapuuksia, esinhuutoja, kukkia, seppeleitä, — minä olen aivan pyörällä päästäni. Hyvä Jumala, ajattelin minä siellä lavalla seisoessani: Olenko se minä? Eivätkö he todellakaan ole minua vielä unohtaneet?

Granskog.

Unohtaa — teidät! Te olette liian vaatimaton.

Kerttu.

Ne hyvät ihmiset! Kuinka minä rakastan heitä kaikkia! Minusta tuntuu aivan kuin olisin maannut pimeässä haudassa ja nyt yht'äkkiä herännyt valoon ja linnun lauluun. Ehk'ei elämä sentään olekaan niin paha kuin sanotaan. Vai mitä te arvelette, herra arkkitehti?

Granskog.

Minä arvelen vaan, että taiteilijaveri on teissä jälleen saanut vallan.

Kerttu.

Uskotteko te siis, että minä vielä voisin tulla joksikin taiteen alalla?

Granskog.

Josko te voisitte? Tullut joksikin te olette jo ammoin. Teiltä puuttuu vain tahtoa tulla suureksi.

Kerttu.

Kiitos. Te olette kovin hyvä. Kaikki ihmiset ovat niin hyviä. Ja minä kun olen ajatellut heistä niin pahaa. Teistäkin.

Granskog.

Ja mitä te olette minusta ajatellut?

Kerttu.

Minä olen kuvitellut teitä todelliseksi hiri-viöksi, niin, niin, älkää hymyilkö, oikein sel-laiseksi, jolla on kynnet ja sarvet —

Granskog.

Joka syö lapsia ja liikkuu vain öiseen aikaan — ?

Kerttu.

Jotakin sinne päin. Mutta ette te ole olenkaan niin hirveä kuin minä olen kuvitellut. Ei paljoa puutu, etten pitäisi teitä ihan oikeana ihmisenä.

Granskog.

Oikeana ihmisenä? Se nyt olisi taas melkein liikaa. Pysykäämme kohtuudessa, rakas käly. Ihminen riittää.

Kerttu.

Minun on nyt niin vaikea pysyä kohtuudessa. Muuten minä mieluummin pitäisinkin teitä hirviönä.

Granskog.

Ja miksi?

Kerttu.

Siksi että minä vihaan teitä.

Granskog.

Siis te olette huonompi ihminen kuin minä.

Kerttu.

Kuinka niin?

Granskog.

Minä en vihaa ketään.

Kerttu.

Tuo on sanaleikkiä eikä mitään muuta.

Granskog.

Niin onkin. Leikkikäämme siis ajatuksilla.

Kerttu.

Ai, ai, se on vaarallista leikkiä.

Granskog.

Vaarallisempaa on vielä tunteilla leikkiminen.

Kerttu.

Siis on parasta että me emme leiki ollenkaan. — Kuulkaa, sanokaa minulle, mitä varten minä olen täällä?

Granskog.

Te olette kutsuttu illalliselle.

Kerttu.

Kuka kutsuu?

Granskog.

Minä.

Kerttu.

Miksi me emme syö sitten? Minusta näyttää niinkuin tuossa olisi pöytä katettu.

Granskog.

Niin minustakin. Sallitteko. (Saattaa Kertun pöytään, molemmat istuvat).

Kerttu.

Tämä on mainiota. Siitä on niin pitkä aika kuin minä olen syönyt ravintolassa. Sardellia, hummeria, kaviaaria, ai, ja lohta. Antakaa minulle lohta.

Granskog.

Olkaa hyvä. Ja sitte me otamme ryypyn.

Kerttu.

Tietysti. Mutta osaatteko te laulaa »helan går»?

Granskog.

Laulakaa te.

Kerttu.

Ei, ei, parasta että me emme laula kumpikaan.

Granskog.

Siitä on kauvan kun me näin olemme vastakkain istuneet.

Kerttu.

On.

Granskog.

Missä me silloin istuimme?

Kerttu.

Oletteko unhoittanut sen?

Granskog.

En.

Kerttu.

Sanokaa se sitten.

Granskog.

Minä toivoisin mieluummin että te sanoisitte.

Kerttu.

Se oli minun häissäni.

Granskog.

Ne olivat hauskat häät.

Kerttu.

Kului monta vuotta ennenkuin me tapasimme toisemme. Mitä te niinä vuosina teitte?

Granskog.

Pääasiallisesti minä join.

Kerttu.

Hyi! kuinka te noin voitte puhua.

Granskog.

Siksi että niin on. Mutta mitä *te* siihen aikaan teitte?

Kerttu.

Minä istuin kotona.

Granskog.

Ja miehenne kävi kylässä.

Kerttu.

Niin.

Granskog.

Hänestä tuli äkkiä suuri mies. Arkkitehti Granskogin veljestä tuli Johan Wilhelm Kuusalo. Ja teistä Gertrud, teistä tuli Kerttu.

Kerttu.

Hän luuli olevansa Snellman — kuten te sanoitte.

Granskog.

Muutkin luulivat sitä. Hän opetti uutta oppia.

Kerttu.

Muistatteko te, mitä hän opetti?

Granskog.

Samaa kuin kaikki maailmanlopun profeetat: Että tämä kansa menee kohti perikatoaan.

Kerttu.

Se nyt ei liene ollut mitään uutta ainakaan teille, herra arkkitehti. Tehän olette sitä aina opettanut.

Granskog.

Uutta oli minulle se voima, jolla hän opetti. Onko tämä se sama Johan Wilhelm, kysyin minä itseltäni, jota koulussa pidettiin hiukan tuhmana? Kuinka hän on näin oikean aatteen selkään hypännyt?

Kerttu.

Vai niin! Te kyselitte itseltänne.

Granskog.

Samoin kuin muutkin. Mutta minä olin ainoa, joka tiesin vastata kysymyksiini.

Kerttu.

Ja mikä oli teidän vastauksenne?

Granskog.

Että hän oli rouvansa mies.

Kerttu.

Hänen rouvansa kiittää teitä. — Minäkin ajattelin jotakin hänestä.

Granskog.

Varmaankin jotakin oikein kaunista.

Kerttu.

Niin. Minä ajattelin: Hän on veljensä veli.

Granskog.

Gertrud! Millä olen minä ansainnut tämän verisen ivan?

Kerttu.

Yhtä verisellä ivallanne minusta.

Granskog.

Mutta, Herran tähden, tiesihän koko maailma että te seisotte hänen takanaan.

Kerttu.

Ja tiesi myös koko maailma että te seisotte hänen edessään.

Granskog.

Se ei selitä hänen voimaansa.

Kerttu.

Kyllä, että hän niinkin kauvan jaksoi seista sellaista miestä vastaan kun te.

Granskog.

Teillä on aivan liian suuret käsitykset minusta.

Kerttu.

Ja teillä minusta.

Granskog.

Minä joka pelkään politiikkaa enemmän kuin pirua!

Kerttu.

Ja minä jolle koti oli kallein asia maailmassa. Näettehän, mitenkä minä sen hyväksi uhrasin taiteenikin.

Granskog.

Sanokaa minulle, mistä teidän päähänne äkkiä pisti esiintyä?

Kerttu.

En tiedä. Se oli aivan kuin minä olisin löytänyt jonkun vanhoista vauvoistani. Appas, ajattelin minä, tuossahan tuokin on vielä, ja minua rupesi niin hirveästi lapsettamaan.

Granskog.

Löydättekö te usein sellaisia vanhoja vauvoja?

Kerttu.

Siitä on viisi vuotta kun minä viimeisen löysin.

Granskog.

Se ei nähtävästi ollut mikään hyvä nukke, koska te käytte noin vakavaksi.

Kerttu.

Se ei ollut nukke ollenkaan. Se oli ihminen.

Granskog.

Oliko sillä ihmisellä nimi?

Kerttu.

Kyllä. Häntä sanottiin Johan Wilheliksi. — Te puhuitte eilen joistakin kirjeistä? Te laskitte tietysti leikkiä?

Granskog.

Niin. Minä laskin leikkiä.

Kerttu.

Minä ajattelin! — kuulkaa herra arkkitehti te olette leikkisä mies.

Granskog.

Olen — silloin kun tarvitaan.

Kerttu.

Te sanoitte minua eilen myös huonosti kasvatetuksi.

Granskog.

Se ei ollut leikkiä.

Kerttu.

Jos te taas rupeatte hävyttömäksi, menen minä pois.

Granskog.

En minä ole ollenkaan hävytön.

Kerttu.

Pitäisisö minun vielä kiittää teitä kohteliaisuudestanne?

Granskog.

Melkein. On kohteliasta syyttää kasvatusta —

Kerttu.

— silloin kuin voidaan syyttää huonoa luonnetta. Sitäkö te tahdoitte sanoa?

Granskog.

Ei saa noin arvata toisen ajatuksia. Elämä käy silloin sietämättömäksi. Nyt te esimerkiksi olette pilannut ruokahalun sekä itseltänne että minulta.

Kerttu.

Siis on meidän parasta lähteä. Soittakaa!

Granskog.

En. Teidän täytyy hymyillä ensin.

Kerttu.

Hyvä jumala! kello on jo $1\frac{1}{2}$ 12. Ja Alli!
Hänet minä olen aivan unohtanut!

Granskog.

Älkää nyt koketeeratko noin hirveästi.

Kerttu.

Hyvästi.

Granskog.

Minäpä en sano teille hyvästi.

Kerttu.

Minä menen.

Granskog.

Te ette mene.

Kerttu.

Minä huudan.

Granskog.

Huutakaa. Gertrud! Minä rakastan sinua
ja sinä et ole kylmä minulle, minä näen sen
sinun silmistäsi. Suullasi voit sinä valehdella.
Mutta sinun silmiisi minä uskon. Näytä ne mi-

nulle. Gertrud. (Kerttu lyö äkkiä parkaisten käsi-
vartensa Gr. kaulan ympärille, suutelee häntä kiihkeästi,
rijuhtasee itsensä heti irti ja vaipuu sohvaan).

Granskog.

Gertrud!

Kerttu.

Ei, ei antakaa minun olla.

Granskog.

Rauhoittukaa, Jumalan tähden, rauhoittu-
kaa. Ei minun tarkoitukseni ollut loukata teitä.

Kerttu.

Olenko minä teidän mielestänne huono
ihminen?

Granskog.

Älkää puhuko minulle noin. Olenko minä
ihmisten tuomari? Mutta jos minä koskaan olen
ketään ihmistä kunnioittanut, niin kunnioitan
minä tällä hetkellä teitä.

Kerttu.

Minä olen huono, te tiedätte sen yhtä hy-
vin kuin minäkin, vaikk'ette tahdo sanoa. Ette
te olisi uskaltanut tehdä niin kenellekään toi-
selle naiselle. Te luulitte minua kokeiksi mutta
sitä minä en ole.

Granskog.

Ette, ette, tuhat kertaa ette! Mutta minä olen luullut teitä siksi. Minua miekkoista! Minä etsin teidän sydämmestänne maailmannaista ja tapaankin sinipiian. Gertrud! Voitteko antaa minulle anteeksi?

Kerttu.

Te luulitte vain niinkuin kaikki muutkin.

Granskog.

Koettakaa ymmärtää minua. En minä ole niinkuin kaikki muut. Mutta minä luulin ker-
ran, että te rakastatte minua. Minä luulin nä-
keväni teidän silmissänne välistä katseen, jonka
suhteen ei voi pettyä. Ja kuitenkin minä pe-
tyin. Silloin meni minulta kaikki. Mihinkä
olisin minä voinut enää luottaa, kun itse totuus
ei ollut totta!

Kerttu.

Olenko minä teille valehdellut?

Granskog.

Ette, minä huomaan sen vasta nyt. Te olitte minulle ystävällinen niinkuin kaikille
muillekin ja minä poloinen luulin sen rakkau-
deksi. Ja olin onnellinen! Siitäkö minä teitä

syyttäisin? Eikö minun päinvastoin pidä kiittää kohtaloani, että se on antanut minulle osan onnesta, josta minä ilman teitä en olisi tietänyt mitään. Teidän kauttanne opin minä ihmisiä rakastamaan, niin — ja sittemmin vihaamaan.

Kerttu.

Kuinka te voitte vihata veljeänne?

Granskog.

Ei hän ollut silloin minun veljeni enää.

Kerttu.

Siis te olette sittenkin syypää hänen murtumiseensa?

Granskog.

Olen tavallani. Mutta en minä häntä ole murtanut, vaan aika. Minä olen tämän ajan lapsi. Hän oli haamu vuosisadan keskivaiheilta. Samalla kuin minä astuin julkiseen elämään, oli hänen onnensa mennyt. Oli aivan kuin minulla olisi ollut sormessani Bertelsköldien rautasormus. Minä nousin, nousin ystäväieni niskoja ylitse. Veljeni kukistui ensin. Sanallakaan en minä ole hänen aatteitaan vastustanut, mutta se aate, jota minä edustin, oli häntä voimakkaampi. Hänen täytyi väistyä.

Kerttu.

Ja mitä aatetta te edustatte?

Granskog.

Minua itseäni.

Kerttu.

Oh!

Granskog.

Se ei ole paljo, — niin. Mutta oli minulla kerran eräs toinenkin aate.

Kerttu.

Ja mikä se oli?

Granskog.

Gertrud Wiik.

Kerttu.

Sepä oli kaunis aate.

Granskog.

Eikö totta? Ja sitäpaitse se oli suuri aate. Siihen sisältyvät kaikki muut: taide, elämä, isänmaa, ihmiskunta.

Kerttu.

Oletteko hyvä ja annatte minun päällysvaatteeni. Minua vilustaa.

Granskog.

Vilustaako teitäkin?

Kerttu.

Niin. Eikö teitäkin? Täällä on niin kylmä.

Granskog.

Minun on aina kylmä.

Kerttu.

Mistä me puhummekaan?

Granskog.

Me puhuimme aatteista, joita minulla ei ole.

Kerttu.

Puhukaamme siis siitä aatteesta, joka teillä on: teistä itsestänne. Mitä te nyt aiotte?

Granskog.

Jäädä kotimaahan.

Kerttu.

Sanokaa minulle: Ettekö te koskaan ulkomailla ollessanne ikävöinyt näitä katuja ja näitä kirkkoja?

Granskog.

En koskaan. Minä ajattelin aina kauhistuksella sitä hetkeä, jolloin tulisin ne jälleen näkemään.

Kerttu.

Ne ovat rumia, minä tiedän sen, mutta juuri teidän asianne on tehdä kauniimpia.

Granskog.

Minun?

Kerttu.

Juuri teidän. Teiltä odotetaan niin paljon. Te olette uran uurtaja alallanne. Ei teidän tarvitse käydä yksin. Tuhannet tulevat teitä seuraamaan. Täällä on paljon, jotka ajattelevat samoin. Astukaa heidän johtajakseen! Kuuletteko? Kootkaa nuoriso taisteluun, ei miekoilla eikä keihäillä, vaan taisteluun kynällä ja sanalla, kuvilla ja ajatuksilla. Lupaattehan sen, arkkitehti Granskog?

Granskog.

Miksi te ette tullut ennemmin? Miksi ette tullut kymmenen vuotta sitten?

Kerttu.

Mutta olenhan minä tullut! Viktor, minä olen tullut. Mitä ovat kymmenen vuotta! Me pyhimme ne pois kun pahan unen.

Granskog.

Samalla voisin minä pyyhkiä pois koko elämäni. — Kun minä teidät kadotin, kuoli minussa kaikki, minusta tuli niinkun puu, ilman iloja ja ilman suruja. Mutta en minä aina ole ollut tällainen. On minullakin ollut unelmia. Olen minäkin tahtonut tulla joksikin. Minä tahdoin lyödä leimani koko aikakauden arkkitehtuuriin. Minä tahdoin viivoittaa koko maailman mieleni mukaan, — teidän mielenne mukaan. Niin, sen kaiken tahdoin minä tehdä. — — Mutta sitte tuli hän.

Kerttu.

Teidän veljenne?

Granskog.

Minä itse saatoin hänet teidän salonkiinne.

Kerttu.

Puhukaa minulle vielä hiukan aatteistanne.
Miksi jätitte ne kesken?

Granskog.

Mitä voin minä yksin!

Kerttu.

Sanotaan että yksinäisin on voimakkain.

Granskog.

Niin onkin. Minä olen niin voimakas, ettei aatteet minulle merkitse mitään, yhtä vähän kuin tunteetkaan. Minä tutkin niitä muissa, mutta minulla itselläni niitä ei ole.

Kerttu.

Ja sitä te kutsutte voimaksi?

Granskog.

Miksei. Voimakkain on se, joka on rauhallisin. Ja minun rauhaani ei mikään mahti maailmassa voi häiritä.

Kerttu.

Mistä asti te olette niin rauhallinen?

Granskog.

Siitä illasta, jolloin minä vapisin teidän edessänne. Teidän sanastanne riippui elämä ja kuolema. Te tiedätte, mitä te minulle sanoitte. Minä menin kotiini ja heittäysin nukkumaan. Kun minä seuraavana aamuna heräsin, olin minä kuin olisin nukkunut vuosisadan. Eilinen ilta tuntui minusta kaukaiselta unelta ja unelta tuntui myös koko aika siitä asti kuin olin teidän ensi kerran nähnyt. Ensi kerran vuosien jännityksen jälkeen tunsin minä itseni jälleen iloiseksi ja rauhalliseksi. Minä en tien-
nyt vielä silloin, että se oli kuoleman rauhaa. Tunnetteko te sen rauhan Gertrud? Se on hyvä rauha. Hah, hah.

Kerttu

(purskahtaa itkuun).

Granskog.

Älkää itkekö! Ei se maksa vaivaa. Näin on paras.

Kerttu.

Te osaatte hyvin puhua arkkitehti Granskog.

Granskog.

Niin, näettekös minä olen Johan Wilhelmmin veli. Hän osasi puhua vielä paljoa paremmin.

Kerttu.

Herra arkkitehti: Miksi te tulitte minun luokseni?

Granskog.

En samasta syystä kun viime kerralla. Muistatteko te sen kerran, Gertrud?

Kerttu.

Sillä kertaa te olitte hävytön. Vaikka tiesitte, että minulla juuri oli ollut niin suuria suruja.

Granskog.

Siksipä juuri. Minulle kerrottiin, että Johan Wilhelm oli tullut hulluksi. Kuka hän on? kysyin minä itseltäni. Ahaa, hän on minun entisen flammani mies. Minä tulin teitä lohduttamaan. Myötätuntoisuuteni merkiksi otin minä teitä vyötäisestä kiinni ja suutelin teitä. Silloin ajoitte te minut ulos. Se huvitti minua sanomattomasti.

Kerttu.

Voiko ihmisen sydän tulla noin kovaksi?

Granskog.

Voi, kun siitä hiotaan pois kaikki, mikä ihmisen ihmiseksi tekee. Minun sydämeni on niin kova, että sillä voisi lasia leikata.

Kerttu.

Minua te ainakin voitte sillä leikata, sen te olette osoittanut. Lääkäriksi teidän olisi pitänyt ruveta.

Granskog.

Niin olisikin. Mikä nautinto leikata mätänevää lihaa! — Koko maailma on mätänevää lihaa.

Kerttu.

Niin, koko maailma on mätänevää lihaa.

Granskog.

Jos te olette sen tuntenut, niin te ette sano sitä noin surullisella äänellä. Ettekö te tunne, kuinka kaikki palaa teidän ympärillänne. Ihmiset, kansat, valtiot, yhteiskunnat. Ettekö te tunne kuinka te itsekin palatte? Kaikki tuntevat sen, mutta vain harvat uskaltavat sen itselleen tunnustaa, toisilleen ei kukaan. Sillä silloin olisi kaiken loppu.

Kerttu.

Loppuuko kaikki?

Granskog.

Ei, on jotakin joka jää.

Kerttu.

Mitä se on?

Granskog.

Kohtalon laki. Tunnetteko te sen painon.
Gertrud.

Kerttu.

Tunnen. Mutta minä tahdon sen ravistaa
hartioiltani. Olemmehan me jälleen kahden.

Granskog.

Gertrud. Sinä unohdat tuon kolmannen.

Kerttu.

Niin, niin, minä unohdin kolmannen. —
Meidän takanamme seisoo harmaja vuori. Näet-
tekö te sen herra arkkitehti!

Granskog.

Näen, ja tunnen kun se tulisi aina lähem-
mäksi ja lähemmäksi.

Kerttu.

Ja vyöryisi meidän ylitsemme.

Granskog.

Ja vyöryisi meidän ylitsemme. — Niin.

Kerttu.

Nyt on aika lähteä. Te jäätte tänne, he eivät saa nähdä meitä yhdessä tuolla alhaalla.

Granskog.

Kuten tahdotte.

Kerttu.

Hyvästi. Kiitos tästä illasta.

ESIRIPPU.

Kolmas näytös.

(Budoaari. Alli peilin edessä pukuaan järjestämässä.
Kerttu istuu pienen kirjoituspöydän ääressä.

Alli.

Mitä sinä kirjoitat, Kerttu?

Kerttu.

Muutamia kirjeitä.

Alli.

Kirjoitatko sinä iso-äidille?

Kerttu.

Kirjoitan.

Alli.

Muista nyt sanoa minultakin terveisiä ja kysyä, kuinka minun pikku Mustini jaksaa? Minulla on sitä niin ikävä. Muistatko?

Kerttu.

Sinä saat sen itse lisätä. Minä jätän viimeisen sivun tyhjäksi.

Alli.

Täti Almalle sinä et ole pitkään aikaan aikaan kirjoittanut.

Kerttu.

Minä kirjoitan nyt hänellekin. Sanonko minä hänellekin terveisiä?

Alli.

Sano, ja sano että kesä on kohta käsissä. Hän niin ikävöi minua. Eilen kuulin minä jo ensimmäisen kiurun. Muistatko sinä nyt sanoa sen?

Kerttu.

Kyllä minä muistan kaikki.

Alli.

Kuule, Kerttu, mihinkä sinä menit eilen konsertin jälkeen?

Kerttu.

Minä olin kutsuttu illalliselle.

Alli.

Etkä sanonut minulle mitään. Minä odotin sinua niin kauvan, että luulin sinun jo menneen toista tietä kotiin. Siinä tapasi minut maisteri Lumme ja me kävelimme vielä hetki-sen pitkin sataman vartta. Ilta oli niin kaunis. Eikö totta?

Kerttu.

Taisi olla.

Alli.

Oli niin kaunis. Kuu paistoi ja puut näyttivät niin suurilta ja pelottavilta. Mutta en minä pelännyt.

Kerttu.

Mitäpä sinä olisit pelännyt?

Alli.

En tiedä. Välistä minä pelkään aivan tyhjästä. Nyt en minä esimerkiksi ollenkaan tah-toisi uskaltaa mennä junalle.

Kerttu.

Mutta Maijuhan tulee sinua saattamaan.

Alli.

Vaikka. Sinäkin olet niin vakavan näköinen aivan kuin sinä pelkäisit jotakin. Mitä sinä pelkää?

Kerttu.

Mitä minun pikku palleroiseni lepertelee! Minä en pelkää muuta kuin että sinä myöhästyit junalta.

Alli.

Eihän kello ole vielä kuin $1\frac{1}{2}$ 8. Ja miksi sinä olet muuttanut mustan pukusi tuohon punertavaan? Sinähän sanoit ennen, että tulisit käyttämään mustaa kuolemaasi asti.

Kerttu.

Niin minä sanoin.

Alli.

Etkä pidä sanaasi? Mikä luonne sinä olet? Eipä sillä, ettei punainen sinulle soveltuisi. Se sopii sinulle vielä paljon paremmin kuin musta. Sinulla on niin kalpea iho. Voi, jos minullakin olisi noin kalpeat posket! Kun minulla on tällaiset palliposket.

Kerttu

Odota, hyvä sisko, kyllä ne vielä kalpenevat.

Alli.

Se on niin ylhäistä. Kaikilla ylhäisillä on kalpea iho. Tunnetko sinä Elna von Birken!

Kerttu.

Tunnen.

Alli.

Hänellä on iho aivan kuin lunta ja siksi kaikki herrat häntä niin hakkailevat. Jos minäkin olisin niin kalpea, olisi minullakin yhtä paljon ihailijoita.

Kerttu.

Ja mitähän sinä niillä tekisit?

Alli.

Antaisin rukkaset kaikille.

Kerttu.

Ohoh! Eikö sinua ollenkaan säälittäisi?

Alli.

Ei ollenkaan. Se olisi minusta kovin lystiä. Herrat ovat niin hassuja.

Kerttu.

Elä nyt toki! Ja keneltä sinä olet tuon oppinut?

Alli.

Niinkuin minä en sitä itsestänikin tietäisi. Sinä pidät minua yhä lapsena.

Kerttu.

Minäs minun pitäisi sinua muuna pitää. Minun oma rakas pikkunen palleroiseni!

Alli.

Niin sinä sanot. Mutta jos minä sanoisin sinulle jotakin, niin sinä lentäisit selällesi. Et sinä tiedä, mitä minä tiedän.

Kerttu.

Ja mitä sinä nyt taas luulet tietäväsi!

Alli.

Niin. Et sinä tiedä mitä minulle on tapahtunut.

Kerttu.

Tapahtunut?

Alli.

Niin; jotakin sellaista, jota sinä et voi aavistaakaan.

Kerttu.

Enkö voi aavistaakaan?

Alli.

Et. — Muistatko, kuinka minä ennen aina kyselin sinulta, miltä tuntuu kun kositaan?

Kerttu.

Muistan.

Alli.

Sinä olit niin mahtava olevinasi etkä ruvennut koskaan selittämään.

Kerttu.

Kyllä elämä senkin selittää sinulle aikoinaan.

Alli.

Mitäs sinä sanoisit, jos se olisi jo selittänyt?

Kerttu.

Joutavia.

Alli.

Sinä suututat minua vain sen vuoksi, että saisit tietää kaikki. Mutta minä en olekaan niin tuhma kuin luulet. Minä en anna narrata itseäni.

Kerttu.

Se on oikein.

Alli.

Vai etkö sinä todellakaan usko, että kukaan voisi minua kosia!

Kerttu.

Uskon hyvinkin, — mutta vast'edes.

Alli.

Vast'edes! Sinä nyt olet niin inhoittava kuin suinkin. Sinun kanssasi ei voi vakavasti puhua.

Kerttu.

Älä kiivastu siskokulta. Kosijat ovat hyvät vast'edeskin olemassa.

Alli.

Mutta kun hän *on* kosinut!

Kerttu.

Hän! Onko hän kosinut sinua?

Alli.

On kyllä. Ja juuri eilen.

Kerttu.

Hyvä Jumala!

Alli.

Uskotko nyt vai pitääkö sinulle vielä olla vieraitamiehiä?

Kerttu.

Minua onnetonta! Ja minä kuin luulin myös kerran voivani leikkiä kohtaloa!

Alli.

Ei sinun siitä noin tarvitse säikähtää. Minä annoin rukkaset.

Kerttu.

Rukkaset? Sinä!

Alli.

Minä juuri. Minä sanoin: hyvin ikävää, maisteri —

Kerttu.

Maisteri?

Alli.

Lumme, mutta tällä kertaa te olette erehtynyt. Hän tuli niin onnettoman näköiseksi, että minä ihan olin nauruun purskahtaa. Mutta hillitsin minä sentään itseni.

Kerttu.

Jumalan kiitos!

Alli.

Vai luulitko sinä, että minä olisin niin hullu ja tarttuisin ensimmäiseen koukkuun? E—ohoh! Ja tästälähin minä kyllä tiedän, miten semmoisessa tilaisuudessa on meneteltävä.

Kerttu.

Mutta jos se olisi ollut arkkitehti Granskog? Olisitko sinä hänellekin antanut rukkaset?

Alli

Kuka tietää!

Kerttu.

Ja jos hän sinua huomenna kosisi? Mitä sinä vastaisit hänelle silloin? Mitä?

Alli.

Että hän olkoon hyvä ja pitäköön vähän pienempää suuta, vaikka onkin niin paljon lutenut ja matkustanut. Ei hänen silti tarvitse noin ylvästellä eikä kohdella muita ihmisiä niinkuin pikku lapsia.

Kerttu.

Sanoisitko sinä hänelle niin?

Alli,

Miksen. En minä häntä pelkää.

Kerttu.

Älä sano niin. Hän on vaarallinen mies. Hän voi tehdä, mitä tahansa.

Alli.

Pyh! Hän on niinkuin kaikki muutkin herrat. Ulkoapäin he kyllä ovat niin komeita ja koppavia, mutta kun katsoo heidän sisälleen, niin näkee, että he ovat kaikki arkoja ja ujoja kuin koulupojat. Ei heidän kanssaan voi muuta kuin skojata!

Kerttu.

Sinustahan on tainnut tullakin aika skojarityttö!

Alli.

Entä sitten. Antaahan nyt tulla sen sinun arkkitehtisi! Minä koketeeraan hänelle niin ettei hän tiedä enää tälle maailmalle.

Kerttu.

Siihen sinulla tuskin on enää tilaisuutta. Hän matkustaa ulkomaille.

Alli.

Aha. Se on ero asiassa. — Mutta anna, että minä nyt lopetan sen iso-äidin kirjeen. Missä viimeinen sivu?

Kerttu.

Se ei näy jääneenkään tyhjäksi.

Alli.

Niinpä pistän minä terveiseni tänne laitaan. Mutta mikä tuo on? Mustepilkku! Kyllä sinäkin klottaat!

Kerttu.

Joudu nyt. Kello on kahtakymmentä vailla.

Alli.

Eihän tästä ole asemalle kuin pari askelta ja minulla on jo pilette. — Tämähän on koko pöytä märkä. Sinä olet itkenyt?

Kerttu.

Mitä joutavia! Kukista varmaan on karissut.

Alli.

Kuule, Kerttu, sinä olet itkenyt. Näytänpäs silmäsi. Sinähän itket vieläkin. Mikä sinun on?

Kerttu.

Alli, minun rakas, pikku, kulta siskoni!

Alli.

Mikä sinun on? — Muistitko sinä jälleen *häntä*? Tietysti sinä muistit. Elä muistele häntä, kun ei se kuitenkaan enää mitään auta. Miksi ei hyvä Jumala salli hänen kuolla? Se olisi meille kaikille parempi.

Kerttu.

Niin se oliai parasta meille kaikille.

Alli.

Eivätkö lääkärit ole sanoneet, että hän tulee kuolemaan äkkiä? Ilman mitään kipuja?

Kerttu.

Kenestä sinä puhut?

Alli.

Johan Wilhelmistä tietysti.

Kerttu.

Ah, niin, niin: ilman mitään kipuja.

Alli.

En minä nyt voi lähteä, kun sinä olet noin hermostunut. Minä jään kotiin.

Kerttu.

Ei, ei, kyllä sinun täytyy lähteä. He odottavat sinua. Eikä minua mikään vaivaa. Minä olen vain vähän väsynyt eilisen konsertin jälkeen.

Alli.

Ja sitten rupeat sinä vielä kirjeitä kirjoittamaan! Kuulepas, minun täytyykin ruveta sinusta pitämään huolta niinkuin pikku lapsesta. Kerttu: nyt sinun täytyy heti mennä nukkumaan.

Kerttu.

Kyllä, kyllä, kunhan sinä vain lähdet.

Alli.

Ja nukkua oikein kauan. Ymmärrätkö!

Kerttu.

Minä aionkin nukkua sekä kauvan että hyvin.

Alli.

Se on hyvä se. Ja sitten sinun pitää ruveta tekemään jotakin työtä. Ei se käy, että sinä vain laiskana lojut. Kävisit edes keittokoulua niinkuin minä.

Kerttu.

Siihen minä todellakin olen jo liian vanha.

Alli.

Et saa sanoa niin. Ihminen ei ole koskaan liian vanha oppimaan. Keksi sitten jotakin muuta. Rupea esimerkiksi lapsia opettamaan. Se sopisi sinulle!

Kerttu.

Kyllä, kyllä, mutta nyt on kello jo kymmentä vailla.

Alli.

Herrajesta! Hyvästi sitten! Huomen illalla minä tulen takaisin.

Kerttu.

Minun oma pikkunen kullanmuruni! Hy-myllä tulet sinä maailman voittamaan. Jos si-nua joskus murheet kohtaavat, niin pudistat sinä ne päältäsi kuin kastehelmet.

Alli.

Mitä sinä nyt puhut? Mitkä murheet?

Kerttu.

Ole onnellinen ja iloinen. Levitä ympä-rillesi lämpöä ja valoa. Mutta muistele joskus myös kaipauksella synkkää sisartasi.

Alli.

Tietysti minä sinua muistan. Mutta nyt minulle tulee turkasen kiire. Vienkö minä sa-malla nämä kirjeet postiin?

Kerttu.

Vie — minä tulen sinua eteiseen saattamaan. (Molemmat pois. Näyttämö on hetkisen aikaa tyhjä. Hetken jälkeen palajaa Kerttu kantaen tarjotinta. Tarjottimella on pullo viiniä ja kaksi lasia. Hän asettaa ne pöydälle, menee peilin ääreen, pistää ruusun hivuk-siinsa ja heittäytyy vihdoon sohvalle silmät ovelle tui-jottavina.

Granskog.

Anteeksi, ovi oli auki.

Kerttu.

Minä jätin sen auki. Olkaa hyvä ja istukaa (Hiljaisuus). Me olemme kaksin kotona. Maiju meni Allia saattamaan.

Granskog.

Jahah.

Kerttu.

Minä annoin hänelle luvan olla poissa koko illan.

Granskog.

Jahah.

Kerttu.

Minä sain teidän kirjeenne.

Granskog.

Ja minä teidän.

Kerttu.

Te ilmoitatte matkustavanne ulkomaille jälleen.

Granskog.

Ja te kutsuite minut jäähyväisiä ottamaan.

Kerttu.

Ettekö juo viiniä? Muuta minulla ei ole tarjottavaa.

Granskog.

Kiitos.

Kerttu.

Mutta ennen kuin me kilistämme, sallikaa minun sanoa teille jotakin: viinissä on myrkkyä.

Granskog.

Sen parempi. Mutta minä tunnen erään toisen lauseparren, joka sanoo: viinissä on totuus.

Kerttu.

Minä pyydän, älkää laskeko leikkiä, herra arkkitehti. Se on totta mitä minä sanon.

Granskog.

Minä uskon sen. Maljanne!

Kerttu.

Ettekö pelkää.

Granskog.

En.

Kerttu.

Onko elämä teille niin vähästä arvosta?

Granskog.

Kysytteko *te* sitä *minulta*?

Kerttu.

Otaksukaa että joku toinen kysyisi teiltä niin. Mitä te hänelle vastaisitte?

Granskog.

Minä kysyisin häneltä vastaan: Mikä vaatii minua elämään?

Kerttu.

Taiteenne.

Granskog.

Taiteilija en minä ole ollut enää pitkään aikaan, vain viivoittaja. Viivoittajia tulee kyllä minun jälkeeni.

Kerttu.

Isänmaanne.

Granskog.

Tämä maa ei tarvitse sataan vuoteen muita kuin viivoittajia.

Kerttu.

Entä jos minä vaadin?

Granskog.

Vaatisitteko te minua elämään? Ette suinkaan.

Kerttu.

Miksei.

Granskog.

Ja kuitenkin tarjootte te minulle myrkytettyä viiniä.

Kerttu.

Minusta oli niin lysti esiintyä teidän henkenne pelastajana. Ja sitäpaitsi: minä luulen, että me kaksi ymmärrämme toisiamme parhaiten myrkkypikari edessämme.

Granskog.

Ymmärtäkäämme siis toisiamme.

Kerttu.

Minä uskon, että te rakastatte minua.

Granskog.

Alku on hyvä.

Kerttu.

Mutta uskokaa te myös, että minä rakastan teitä.

Granskog.

Sitä on minun hiukan vaikea uskoa.

Kerttu.

Huomatkaa: me puhumme myrkkymalja edessämme. Minä olen teitä aina rakastanut.

Granskog.

Onko se totta?

Kerttu.

On.

Granskog.

Miksi Herran nimessä te sitten menitte naimisiin Johan Wilhelmin kanssa?

Kerttu.

(Ei vastaa).

Granskog.

Vastatkaa! Minulla on oikeus se tietää.

Kerttu.

Kuinka minä voisin vastata! Se mitä te kysytte, kuuluu niihin ikuisiin maailman arvoituksiin, joita me emme koskaan voi selittää.

Granskog.

Siispä täytyy minun koettaa. Oliko se uhmaa?

Kerttu.

Ehkä.

Granskog.

Vai vihaa?

Kerttu.

Ehkä sitäkin. Minä vihasin teitä siihen aikaan enempi kuin ketään muuta ihmistä maailmassa.

Granskog.

Ja miksi?

Kerttu.

Siksi että minä tunsin olevani teidän vallassanne.

Granskog.

Te? Olitteko te minun vallassani?

Kerttu.

Olin. Mutta te ette käyttänyt valtaanne ja siksi juuri minä teitä vihasinkin.

Granskog.

Tunnustinhan minä teille rakkauteni.

Kerttu.

Tunnustitte — ja jätitte minut siihen seisomaan. Silloin olisin minä tahtonut repiä teiltä silmät päästä.

Granskog.

Te olette kummallinen ihminen. Ja kuitenkin sanotte te rakastaneenne Johan Wilhelmia?

Kerttu.

Minä luulin sitä rakkaudeksi. Minä olen näinä kahtena yönä miettinyt niin paljon. En minä ole häntä ikinä rakastanut.

Granskog.

Mutta te teitte hänet onnelliseksi.

Kerttu.

Johan Wilhelm parka! Hän tyytyi niin vähään.

Granskog.

Siihen olisi tyytyneet kaiken maailman kuninkaat ja keisarit.

Kerttu.

Hän tyytyi muruihin.

Granskog.

Ja oletteko varma, että hän sai vain muruja.

Kerttu.

Olen. Kun minä toissapäivänä kuulin Allin puhuvan, niin minä säikähdin omaa itseäni.

Granskog.

Mistä hän puhui?

Kerttu.

Hän puhui siitä miehestä, josta hän uneksi. Ja minä huomasin, että se oli sama mies, josta minäkin kerran olin uneksinut.

Granskog.

Pitääkö minun punastua?

Kerttu.

Ei. Ei se ole tarpeellista. Minulta on unelmien aika ijäksi mennyt.

Granskog.

Mutta Alli? Minun täytyy kysyä teiltä neuvoa?

Kerttu.

Ei teidän enää tarvitse hänestä huolehtia. Hän on pelastettu.

Granskog.

Kuka on hänet pelastanut?

Kerttu.

Maisteri Lumme, joka eilen illalla saattoi hänet kotiin. Hän on kosinut Allia.

Granskog.

Ja saanut kukkaset? Sepä hauskaa.

Kerttu.

Ei kuin rukkaset.

Granskog.

Ohoh!

Kerttu.

Ja nyt on Alli valmis antamaan rukkasen jokaiselle, joka vain hänen tiellensä astuu.

Granskog.

Soo?

Kerttu.

Niin, sillä nyt hän tuntee herrat.

Granskog.

Sehän on ihanaa.

Kerttu.

Eikö hän ole herttainen lapsi?

Granskog.

On.

Kerttu.

Ja hänen rauhansa te olisitte hennonnut rikkoo?

Granskog.

Minä olisin todellakin mennyt naimisiin hänen kanssaan.

Kerttu.

Olisitteko?

Granskog.

Olin. Mutta koska asiat ovat näin kään-
tyneet, niin on minunkin roolini tässä talossa
loppunut.

Kerttu.

Te aiotte lähteä?

Granskog.

Niin.

Kerttu.

Mihin te aiotte lähteä?

Granskog.

Ensin hotelliini ja sitten ulkomaille. Minä
en tule enää koskaan kotimaahan palaamaan.

Kerttu.

Ette koskaan?

Granskog.

En. Minun läsnäoloni ei tule teitä enää koskaan kiusaamaan.

Kerttu

Arkkitehti Granskog: Emmekö me voi olla ystäviä?

Granskog.

Voimme. Siksi juuri minä lähden.

Kerttu.

Tuota minä en ymmärrä.

Granskog.

On ollut aikoja, jolloin minä olen halveksinut teitä enemmän kuin pahinta lutka kadulla. Nyt minä olen jälleen oppinut kunnioittamaan teitä. Minä olen jälleen nähnyt nuoruuteni ihanteen.

Kerttu.

Minun mielestäni meillä juuri nyt voisi olla paljokin hupia toisistamme, nyt kun me olemme oppineet tuntemaan toisemme.

Granskog.

Mei olemme liian vanhoja huvittelemaan, Gertrud.

Kerttu.

Meillä voisi olla niin hauskaa yhdessä. Me eläisimme täällä kaikessa hiljaisuudessa sisareni kanssa, te kävisitte illoin meillä teetä juomassa, me keskustelisimme vanhoista ajoista ja väittelisimme uusien aikojen ajatuksista. Te olisitte minulle kohtelias kuin gustaviaani ja ja lähtiessänne te aina suutelisitte minua kädelle. Eikö teitä huvittaisi se lainen elämä?

Granskog.

Se olisi elämää päivänlaskun jälkeen.

Kerttu.

Te ette välitä siis minun ystävyysteni?

Granskog.

Paljonkin. Mutta se, joka kerran on aurinkoon katsonut, — luuletteko, että hän enää muuta valoa näkee? Minun silmäni ovat huienneet jo nuoruudessa.

Kerttu.

Viktor! Olenko minä ollut sinun aurinkosi?

Granskog.

Olet.

Kerttu.

Sano se vielä kerran, ennenkuin lähdet. Tuhat tuhatta kertaa tahdon minä sen sinun suustasi kuulla.

Granskog.

Kaikki kaikessa olet sinä minulle ollut enkä minä olisi mitään ilman sinua. Minun elämäni juoksun olet sinä määrännyt ja mitä minä kulloinkin luulin sinun oikeana pitävän, sitä olen minä tehnyt. Nuorukaisena, miehenä olen minä sinua rakastanut ja nyt rakastan minä sinua niinkuin vanha ukko vaimovainajansa muistoa rakastaa. Sinä olet antanut minulle kaikki, mitä elämällä meille ihmisille on annettavaa: iloa ja surua, rakkautta ja vihaa, ylpeyttä ja ylenkatsetta, tyyntä ja myrskyä. Ja sinä olet antanut minulle vihdoin kuoleman rauhan. Kiitos kaikesta, Gertrud.

Kerttu

Suutele siis minua ja lähde! Lähde kuin merimies morsiamensa luota. (Syleilevät. Granskog lähtee).

Kerttu.

Viktor!

Granskog.

Gertrud! (Syleilevät jälleen)

Kerttu.

Sano, tahdothan sinä muistella minua lempeydellä.

Granskog.

Kuinka en minä sinua lempeydellä muisteleisi!

Kerttu.

Voitko sinä antaa minulle anteeksi?

Granskog.

Mitä olisi minulla sinulle anteeksi annettavaa! Sinä minun sydämeni sielu!

Kerttu.

Minä olen murtanut sinun elämäsi onnen.

Granskog.

Et sinä ole sitä murtanut, vaan kohtalo.

Kerttu.

Me olimme luodut toisillemme.

Granskog.

Kohtalo leikkii meidän kanssamme kuin tuuli kuivaneilla lehdillä. Huomaatko sinä sen, Gertrud?

Kerttu.

Ei minun kanssani enää.

Granskog.

Eikä minun.

Kerttu.

Viktor!

Granskog.

Mitä? Mikä sinun on?

Kerttu.

Minä tunsin jotain kovaa sinun povellasi?
Mikä se on?

Granskog.

Mistä sinä olet noin saanut sormesi musteeseen, armaani? Katso nyt!

Kerttu.

Minä aavistan — Viktor! katso minua silmiin?

Granskog.

Mitä sinä aavistat?

Kerttu.

Onko se revolveri?

Granskog.

Kaikkea sinun päähäsi juolahtaakin!

Kerttu.

Viktor! Sinä aiot mennä ja surmata itsesi
tänä yönä!

Granskog.

Minä vannon: se ei ole revolveri!

Kerttu.

Sinä voit vannoa väärin minun tähteni.
Anna se minulle!

Granskog.

Se on vain eräs kirjelipas.

Kerttu.

Anna se minulle.

Granskog.

Se ei ole minun.

Kerttu.

Kenenkä se on?

Granskog.

Johan Wilhelmin.

Kerttu.

Sitä suurempi syy on minulla se tietää.

Granskog.

Salli minun ensin selittää —

Kerttu.

Viktor: oletko sinä koskaan minua rakastanut?

Granskog.

Elä kysy minulta noin! Elä kysy minulta noin!

Kerttu.

Suuteloillani minä sinun suusi suljen ja käsivarsillani minä sinun kätesi vangitsen. Katso, näin minä vangitsen sinut.

Granskog.

Sinä saat tämän lippaan. Sinä saat, kuuletko, sinä saat sen.

Johan Wilhelm.

Kerttu.

Mitä minä huolin sinun lippaistasi, sinä ylpeä mies! Sinut itsesi minä tahdon, sinun lämpimän veresi minä tahdon. Haa, sinä kalpenet, armas! Tunnetko sinä vampyyrin huulet?

Granskog.

Onko nyt maailman yö?

Kerttu.

On. Me olemme kaksin. Ei kukaan näe meitä. Ei muut kuin yölamppu. Tunnetko sinä sen ruusunpunaisen valon? Sulje silmäsi ja minä kuiskaen sen sinun korvaasi: jää tänne aamunkoittoon asti!

Granskog.

Minulla ei ole tahtoa enää.

Kerttu.

Niinpä olen minä sinun tahtosi. istu ja iloitse! Tahdotko sinä viiniä? Se on myrkytettyä, mutta mitä se tekee. Rakkaus on myrkyttänyt meidät, miksemme voisi me myrkyttää rakkautta! Huomenna tahi ylihuomenna, kerran me kuolemme kuitenkin. Miksemme voisi kuolla rakkaudemme yönä?

Granskog.

Kuolkaamme!

Kerttu.

Odota, et sinä noin saa kuolla! Ruusu rinnassa pitää sinun elämästä erota. Kas noin. Ja nyt!

Granskog.

Maljasi Gertrud!

Kerttu.

Maljasi Viktor! Pohjaan!

Granskog.

Pohjaan! (Juovat).

Kerttu.

Ennen aamunkoittoa me olemme kuolleet.

Granskog.

Siis yksi autuuden yö!

Kerttu.

Ja tuskan. Tule ja suutele minua.

Granskog.

Minun nuoruuteni morsian!

Kerttu.

Sinä paha, paha poika, miksi tahdoit sinä kuolla yksin?

Granskog.

Sinä hyvä, hyvä tyttö, miksi tahdoit sinä minua seurata? (Suutelevat. Ovikello helähtää).

Kerttu.

Se on Alli.

Granskog,

Herra Jumala!

Kerttu.

Hän on varmaan myöhästynyt junalta. Hän ei saa nähdä sinua. Minä menen häntä vastaan. (Menee ja palaa hetken päästä takaisin kirje kädessä.) Se oli vaan joku vahtimestari. Mitä on maailmalla minulle vielä ilmoitettavaa? (Aukaisee kirjeen ja vaipuu parahtaen nojatuoliin.)

Granskog.

Mitä se on?

Kerttu.

Hän on kuollut.

Granskog.

Kuka?

Kerttu.

Johan Wilhelm. Tunti sitten. Halvaukseen.

Granskog.

Tänä yönä tekee siis kuolema heinää.

Kerttu.

Hän tahtoi kuolla meidän kanssamme.
Viktor! Minne sinä menet?

Granskog.

Hyvästi Gertrud!

Kerttu.

Älä jätä minua yksin! Älä jätä minua.
Minua niin pelottaa.

Granskog.

Meidän täytyy nyt erota.

Kerttu.

Täytyykö meidän nyt kuolla? En minä
uskalla kuolla yksin. (Parahtaa äkkiä). Tuossa
hän on!

Granskog.

Kuka?

Kerttu.

Johan Wilhelm! Etkö sinä näe häntä.
Hän seisoo meidän välillämmme.

Granskog.

Sinä hourit. Katso ylös, ei täällä ole mitään.

Kerttu.

Se oli siis hänen varjonsa. Minä näin hänet niin selvään, Viktor: kumpi meistä on hänet murhannut?

Granskog.

Murhannut?

Kerttu.

Kun hän ei saa kuolemassakaan rauhaa.
Kumpi meistä on tehnyt hänet hulluksi?

Granskog.

Ei kumpikaan. (Ottaa lippaan taskustaan). Täällä on hänen hulluksi tekijänsä.

Kerttu.

Se oli siis totta?

Granskog.

Oli. Sinun luvallasi, Gertrud. (Pistää paperit kynttilän liekkiin),

Kerttn.

(Nyykähyttää päätään.)

Granskog.

Hän oli hyvä, mutta heikko.

Kerttu.

Niin, niin. Mitä te sanoittekaan? Minä en oikein kuullut. Ai, te tahdoitte sanoa hyvää yötä. Niin, niin. Minuakin tuntuu väsyttävän. Paljoko kello on?

Granskog.

On jo myöhäistä.

Kerttu.

Hyvästi, kiitos käymästä. Missä Alli mahtaa olla, kun hän ei tule jäähyväisiä sanomaan? Minä käsken hänet tänne?

Granskog.

Alli on poissa.

Kerttu.

Aivan oikein, Johan Wilhelm nukkuu jo. Minun täytyy myös mennä nukkumaan. Hyvästi, lanko! se on hauskaa, että meistä on tullut näin hyvät ystävät. Muistatteko? Meillä oli ennen aina pientä kinaa. Jaa, jaa, älkää kieltäkö sitä.

Granskog.

Hyvää yötä, Gertrud.

Kerttu.

Hyvää yötä. Maiju tulee teitä eteiseen valaisemaan. (Mence alkooviin). Johan Wilhelm! (vaipuu maahan.)

ESIRIPPU.

kaikissa kirjakaupoissa saatavina

Larin-Kyösti:

Kyläisiä Lauluja. I.

(Tän pojan kevättrallatuksia). Toinen lisätty painos. Hinta 1: 60 p.

Eino Leino:

Johan Wilhelm.

Näytelmä kolmessa näytöksessä. Hinta 2: 50 p.

Severi Nyman:

Runoja.

Uusi sarja. Hinta 2: 50 p.

Nuorten kirjoja:

I. Berndt Lie:

Mikko Tiukkatuuli.

(Sved Bidevind). Kertomus koulupojasta. Suomentanut
Selma Andelin. Kovissa kansissa. Hinta 2: —.

II. C. Hildebrandt:

Talvikausi Huippuvuorilla.

Suomennos. Kovissa kansissa. Hinta 2: 75.

Ennen ilmestyneitä:

Hilja Liinamaa:

Primuloita

Poimittu kylän pojille ja tytöille. Hinta 1: 25 p.

Irene Mendelin:

Koivikossa. II.

Hinta 2: 50 p.

Kaapo Murros:

Marjatta.

Alennettu hinta 60 p.

Yrjö Weijola:

Haavoja.

Toinen painos. Hinta 1: 25 p.

Hyvän sisältönsä ja siistin ulkoasunsa puolesta ovat nämä kirjat kaikki hyvin sopivia joululahjoiksi.

Allekirjoittaneelta suoraan tilattaessa lähetetään postivapaasti, kun makso seuraa tilausta.

WESANDERIN KIRJAKAUPPA

Arnold Öhrnberg.

Tampere.